

התשמע קולי?

באחת מדרשותיו של מורי ורבי הרב ליכטנשטיין, ראש ישיבת הר-עציון שאל הרב שאלה על פרשתנו. פרשת יתרו מפורסמת בגלל מעמד הר סיני ועשרת הדברות שבה. השאלה הנשאלת היא מדוע פרשה כל כך חשובה נקראת על שמו של יתרו שאפילו לא היה מעם ישראל? תשובתו לכך הייתה שישנה סכנה באירוע כה גדול ומרשים כמעמד הר סיני, מכיון שבמעמד זה עם ישראל הכריז כאיש אחד "נעשה ונשמע", ואף על פי כן לאחר זמן קצר כבר חטאו בחטא הנורא של חטא העגל. בהחלט מסתבר שאנשים רבים תירצו זאת בכך שהם לא ממש היו חלק מההתלהבות בעת המעמד, ואף על פי שרבים הביעו את קבלת עול מלכות שמים, הם לא ממש היו חלק מזה. בעצם זוהי סכנה ידועה כאשר פונים לקהל של אנשים ומבקשים ממנו לקבל אחריות, ישנם אנשים פרטיים שעלולים להתחבא מאחורי קבלת האחריות הציבורית, ולא לקבל אחריות בעצמם. במילים אחרות, כאשר צעק העם "נעשה ונשמע", ייתכן שמספר אנשים היו בקהל אך לא ממש עמדו מאחורי הצעקה הציבורית, ורק אמרו זאת מחמת הלחץ החברתי שהיה שם. לכן מופיעה קבלת עול מלכות שמים של יתרו שהיא קבלה של יחיד ללמדנו על חשיבות קבלת האחריות האישית. דומני שניתן להוסיף לרעיון זה נדבך נוסף הקשור למילה הראשונה בפרשה "וישמע". במוקד של מעמד הר סיני עומדת **השמיעה**. מלבד הענייה של "נעשה ונשמע", ישנו דיון שלם סביב השמיעה. תוך כדי המעמד פונה העם אל משה ומבקש ממנו: "דבר אתה עמנו ונשמעה", ואל ידבר עמנו אלוקים פן נמות". עם ישראל איננו מצליח לעמוד בעוצמה הדרושה לשמיעה זו. סוגיית השמיעה הינה סוגייה עמוקה וקשורה ליכולת של האדם לשמוע את קולו של ה' בבריאה. עוד בגן עדן מואשם האדם ששמע בקול חוה ולא בקולו של ה', ולכן הוא נאלץ להתחבא לאחר החטא והוא מתרץ זאת בכך שהוא שמע את קולו של ה'. ישנה ביקורת מרומזת על כך שאילו השכיל האדם לשמוע בקולו של ה' מתחילה ולהרגיש בנוכחותו, לא היה מגיע לכדי חטא ולא היה צריך להתחבא מקולו המהלך בגן. המבחן שלנו בחיים הוא האם אנו יכולים לשמוע את קולו של ה'. דוגמה יפה לעניין ישנה בשיר המיוחד של יורם טהר לב על היהודי שקונה את הניגון בכסף שיועד לקניית הסוס המיוחד עבור הפריץ. כאשר מגורש היהודי מהאחוזה והוא נודד מעיר לעיר תוך כדי שהוא מפזם את הניגון, הוא מגיע לחצרו של הרב החסידי ש"שומע" מה שלא מצליחים לשמוע חסידי. הניגון ששר היהודי הוא הניגון של הגאולה. לא לכולם יש אוזן מוזיקלית דיה המאפשרת לשמוע את קול ה'. לשם כך מגיע יתרו בתחילת פרשתנו ומלמדנו עוד לפני כניסתו של עם ישראל למעמד נשגב זה, שהיכולת להפיק משהו ממעמד זה קשורה בראש ובראשונה ביכולת של עם ישראל **לשמוע ולהקשיב**. אין עבודת ה' ואין קבלת עול מלכות שמים למי שלא מצליח לשמוע את ה' בחייו. לא בכדי המילים שבהן אנו מקבלים עול מלכות שמים יום יום הינן: "**שמע ישראל**". רעיון זה מקבל חיזוק בהפטרה של פרשתנו הלקוחה ממעמד מינויו של ישעיהו. ישעיהו נשלח לעם ישראל ומצטווה לעשות דבר קשה ביותר - לא לאפשר להם לשמוע: "השמן לב העם הזה ואוזניו השע פן יראה בעיניו **ובאזניו ישמע**.. ושב ורפא לו". העונש שהגיע לעם ישראל באותה העת היה שאין הם רשאים לשמוע. חיזוק לרעיון זה מופיע בפרשה הסמוכה למתן תורה, פרשת משפטים. כאשר רוצה התורה להעניש את העבד שרוצה להמשיך בעבודתו, האיבר שנענש הוא האוזן. ("אוזן ששמעה בהר סיני"). לאור דברינו מובן העניין, מכיון שמטרת מעמד הר סיני הייתה ללמד **איך לשמוע**. חיזוק מעניין לדבר ניתן למצוא בהלכות שבת. הגמרא מוצאת סימוכין לתפילת עמידה של חול הבנויה על שמונה עשרה ברכות מפרק כט' בתהילים שיש בו שמונה עשרה הזכרות של שם ה' ואז מוסיפה הגמרא ששבע הברכות של תפילת עמידה בשבת הינם על סמך שבע פעמים "קול" שמופיע בפרק זה ("קול ה' בכח" וכדומה). מה לקול ולשבת? דומה שאחד מתפקידי השבת בעת שהאדם מתפנה מהריצה האינטנסיבית אחר שגרת יומו, הוא לפתח יכולת **לשמוע את קולו של ה'** המהלך בבריאה, ולחוש בנוכחותו של ה' בחייו היומיומיים. זהו אתגר גדול המוצב לפתחנו מאז מעמד הר סיני. הציווי לזכור מעמד זה נובע אולי מכך שאין ה' חפץ לקיים מעמד מעין זה בכל דור, אלא הוא מצפה מאיתנו שנדע לשים לב שה' משמיע את קולו באופן תדיר והשאלה היא האם אנחנו מצליחים או רוצים לשמוע. אנו חיים בתקופה שבה צריך אזניים ערלות כדי לא לשמוע את השופר הגדול שנתקע על ידו של ה'. תולדות עמנו בדור האחרון מחייבים אותנו להיות מוכנים להקשיב, לשמוע ולקבל אחריות על ידי שאנחנו מכניסים את ה' לחיינו. בכך נוכל לתקן את חטאו של אדם הראשון ונוכל לחבר את עצמנו למעמד השמיעה הגדול מכולם - מעמד הר סיני.

שבת שלום,

הרב יוני ברלין, מנהל בית הספר